Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra sociologie

Posudek oponentky bakalářské práce

Jméno autora	Michaela Voženílková
Název práce	Život seniorů ve vybraném zařízení pro seniory: vnímání proměn domova
Studijní obor	Sociologie
Vedoucí práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)	PhDr. Miroslav Joukl, Ph.D., katedra sociologie UHK
Oponent práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)	Mgr. Andrea Bělehradová, Ph.D., katedra sociologie UHK
Rok obhajoby	2024

Hodnocení cíle/ů práce

Michaela Voženílková si vytkla za cíl: „identifikovat faktory, které pomáhají seniorům při adaptaci na domov pro seniory a zároveň identifikovat obtíže, se kterými se mohou setkat.“ [8] Později v textu autorka dále specifikuje, že je jejím zájmem „zjistit, jak senioři vnímají svůj život ve vybraném zařízení pro seniory s důrazem na jejich životní dráhu, vlastní domov, jeho proměny a současnou situaci.“ [29] V návaznosti na uvedené výzkumné cíle autorka definuje tři výzkumné otázky: „Jak se senioři adaptovali na život v domově pro seniory? […] Jak senioři vzpomínají na předchozí domovy? […] Cítí se senioři v domově pro seniory jako doma?“ [29] V úvodu posudku musím ocenit volbu zajímavého tématu. O to více mne mrzí, že se autorce příliš nepodařilo proniknout do studované problematiky. Předkládaná bakalářská práce částečně naplňuje stanovené cíle, současně však ponechává řadu témat nedořešených.

Hodnocení obsahové stránky práce

Užití zásadní odborné literatury a zdrojů	~~ano~~	~~s výhradami~~	ne
Přiměřená odborná terminologie práce	~~ano~~	s výhradami	~~ne~~
Vhodně zvolená metodologie	ano	~~s výhradami~~	~~ne~~
Práce s výzkumnými otázkami	ano	~~s výhradami~~	~~ne~~
Adekvátní průběh analýzy dat	~~ano~~	s výhradami	~~ne~~
Splnění deklarovaného cíle/cílů práce	~~ano~~	s výhradami	~~ne~~

Hodnocení formálních kritérií práce

Stylistická úroveň práce	dobrá	~~s výhradami~~	~~špatná~~
Pravopis a gramatika	dobré	~~s výhradami~~	~~špatné~~
Vhodná grafická úprava stránkování a textu	dobrá	~~s výhradami~~	~~špatná~~
Zpracování tabulek, obrázků, příloh	dobré	~~s výhradami~~	~~špatné~~

Zásadní připomínky k obsahové úrovni práce

Zásadní problém bakalářské práce Michaely Voženílkové se odvíjí od skutečnosti, že autorka nedostatečně využívá sociologickou literaturu, což je patrné především v její neuspokojivé konceptualizaci stárnutí a s ním souvisejících témat. Voženílková čerpá primárně ze zdrojů z oblasti geriatrie, psychologie či sociální práce, které však v závěrečné práci v oboru sociologie nelze považovat za dostačující. Ačkoliv se v cílech práce objevuje koncept životní dráhy (pravděpodobně ve smyslu tzv. life course perspective?), v textu není nijak pojednán, přestože v současnosti představuje jednu z klíčových perspektiv studia stárnutí i jeden z hlavních konceptů celé práce. Autorka ignoruje koncepty třetího a čtvrtého věku. Velmi krátce zmiňuje teorii odpoutávání a teorii aktivního stárnutí [12], nicméně – snad právě v důsledku nedostatečné práce se sociologickou literaturou – teorii aktivního stárnutí maximálně zjednodušuje a desinterpretuje. V kapitole „Péče rodiny o seniora“ [28] mohla autorka pro změnu alespoň krátce zmínit stále palčivější problém tzv. sendvičové generace. Zbytečný prostor naopak dostávají témata, která s výzkumným zájmem Voženílkové souvisejí nepřímo. Autorka například obšírně definuje všemožné sociální služby určené seniorní populaci [18–21], pro které v textu nemá žádné další upotřebení, neboť uváděné služby nijak neslouží seniorkám/ům žijícím v rezidenční péči (na něž bakalářská práce cílí). Podobně Voženílková v teoretické části uvádí možné terapie a volnočasové aktivity domovů pro senior(k)y, avšak dané informace čerpá z odborného textu, který s konkrétně studovaným domovem nijak nesouvisí. V textu se bohužel nedočteme nic o možných volnočasových aktivitách dostupných přímo klientkám a klientům domova, v němž Voženílková výzkum realizovala. Autorka nás s prostředím domova ani jeho organizací vůbec neseznamuje. Nevíme, jaké jsou zdejší ubytovací podmínky (kolik osob např. sdílí jeden pokoj) nebo jak je organizován denní harmonogram obyvatel, ačkoliv mohou mít dané aspekty podstatný vliv na adaptaci či spokojenost klientek a klientů s životem v instituci. Skromné střípky informací můžeme zachytit z výpovědí respondentek a respondentů, bylo by ale čtenářsky přívětivější, kdyby nás autorka do prostředí studovaného domova uvedla nejprve sama, abychom následně mohli lépe vstřebat prezentované výsledky studie.

Metodologie výzkumu je zvolena vhodně. V kontextu kvalitativního výzkumu bych nicméně očekávala užití senzitivnějšího jazyka – termín „výzkumný vzorek“ studované senior(k)y zbytečně dehumanizuje a vhodnější by proto bylo používat pouze označení respondent/ka či participant/ka. Podobně nevidím důvod, proč autorka v (jinak poměrně zdařilé) tabulce neuvádí jména respondentek/ů a označuje je zde pouze čísly [36]. Postrádám též informace o věku některých respondentek/ů [34]. Zároveň bych uvítala, kdyby se autorka při představování jednotlivých respondentek/ů nesoustředila primárně na jejich zdravotní omezení, ale zahrnula do textu kupříkladu i informace o jejich dřívějším životě (profesi, zálibách…), které mohou mít vliv na jejich aktuální preference trávení volného času či schopnost adaptace na podmínky rezidenční péče. Za nedostatečně vyjasněné považuji kategorie dlouhodobého vs krátkodobého pobytu klientek/ů v domově [36], neboť není explicitně stanoven časový milník diferencující mezi krátkodobým a dlouhodobým pobytem.

Analytická část práce prezentuje střípky z individuálních promluv respondentek/ů, které autorka bohužel nedokázala sociologicky uchopit a zarámovat. Daná skutečnost je snad důsledkem (již vytýkaného) nedostatečného teoretického zakotvení práce. Jelikož se autorka neseznámila se základními sociologickými koncepty, nemůže mít zkrátka její analýza sociologickou hloubku. Analytická část práce proto ani nijak nekomunikuje s dříve pojednanou teorií. Na jednu stranu musím ocenit, že Voženílková věnuje jednotlivým respondentkám/ům prostor pro vyjádření. Na druhou stranu však zvolená strategie vede

autorku k tomu, že načrtává různá témata, jež vytrhává z kontextu širšího sdělení, a která ve výsledku nedokáže analyzovat komplexněji a s ohledem na možné sdílené zkušenosti svých respondentek/ů. Některé pěkné postřehy – např. role osobních předmětů v adaptaci na život v rezidenční péči [38], nebo podstatné téma stravy, jež opakovaně zaznívalo ve výpovědích respondentek [39-41] – tak zůstávají nevytěženy a zanikají v záplavě izolovaných zjištění. Michaele Voženílkové se bohužel příliš nedaří vyabstrahovat sdílené rysy a zkušenosti respondentek/ů, a dostat se tak nad rámec jejich individuálních výpovědí.

Zásadní připomínky k formální úrovni práce

Vizuální i gramatická úroveň textu je velmi dobrá. V práci se vyskytují pouze občasné chyby či překlepy. Zcela konkrétně však musím upozornit na opakované pochybení při citování knihy Heleny Haškovcové, kterou Voženílková v textu překřtila na Haškovou.
Vadu na kráse představuje prezentovaný scénář rozhovoru [31–32], v němž jsou bezdůvodně využívány různé typy písma, a který má být navíc uveden v příloze, nikoliv jako samostatná kapitola bakalářské práce.
Za problematické považuji hojné používaní textu v odrážkách v teoretické části, neboť jsem přesvědčena, že studující bakalářského oboru sociologie by měla být schopna vypracovat a odevzdat souvislý text.
V práci se objevují chyby v citačním aparátu. Pro ilustraci: kniha Holczerové a Dvořáčkové je citována pouze prostřednictvím druhé z autorek jako „(Dvořáčková, 2013)“ [9]; jinde autorka cituje v textu celé jméno autora bez roku vydání „(Přibyl Hugo)“ [10]; případně necituje vůbec – např. informace přebírané od WHO [10, 16]. Seznam použitých zdrojů též obsahuje velké množství formálních chyb [51–52].

Otázky k obhajobě práce

1.) Váš cíl práce se odkazuje k termínu „životní dráhy“, který nikde nespecifikujete. Můžete danou teoretickou perspektivu představit a konkrétně aplikovat na svůj výzkum? Jaké znáte další sociologické teorie či koncepty stárnutí?
2.) V textu výrazně postrádám popis domova, v němž jste realizovala svůj výzkum. Byla bych proto ráda, kdybyste přiblížila, jak vypadá prostředí domova, jak jsou organizovány a vybaveny jednotlivé pokoje, jak je nastaven každodenní režim jeho obyvatel, jaké volnočasové aktivity jsou klientkám/klientům k dispozici apod.

Výsledné hodnocení práce

Bakalářská práce Michaely Voženílkové je nedostatečně ukotvena v sociologické teorii, což se negativně projevuje i na předkládaném kvalitativním výzkumu. Autorka sice prezentuje některé zajímavé poznatky z rozhovorů, nedokáže je však sociologicky zarámovat a zasadit do širšího kontextu studované problematiky.

Navržené hodnocení

D–E

V Brně 19. května 2024
datum a místo

podpis autora posudku